

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KALAN BİR TARTIŞMA VE FORUM DERGİSİ ÇEVRESİNDE GELİŞEN EDEBİ BİR HAREKET

Ferhat KORKMAZ*

Özet: Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemleriyle Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk edebiyatı edebi muhitler ve hareketler bakımından son derece zengindir. Araştırmacılar tarafından Demokrat Parti dönemi olarak adlandırılan 1950-1960 yılları arasında, İkinci Yeni hareketi ile birlikte var olmuş başka bir edebi hareketin adı "Forum Çevresi"dir. Türk medeniyetinin Batı medeniyeti ile sentezini savunan "Forum Çevresi", özellikle roman ve hikâye türlerinde verdikleri eserlerle adlarını duyurmak istemişlerdir. Batı edebiyatından T. S. Eliot, James Joyce, Franz Kafka, Virginia Woolf ve Marcel Proust gibi modern edebiyat temsilcileri olan şair, öykücü ve romancıların etkisiyle eser vermeyi hedefleyen "Forum Çevresi" tıpkı takip ettikleri sanatçılar gibi modernist bir edebi hareket kurmuşlardır. Hareketin savunucusu Metin And'dır. Bilge Karasu, Feyyaz Kayacan, Mehmet Başaran ve Oktay Rifat hareketin görüşlerine bağlı olarak eser vermişlerdir. "Forum Çevresi"ni oluşturan şair ve yazarlar, genellikle Forum, Yenilik ve Pazar Postası yayımları etrafında eser vermişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Forum Çevresi, Edebi Hareket, Modernizm, Şiir, Öykü, Roman

A Discussion From Past to Present

A Literary Movement developed around the Journal "Forum"

Abstract: Turkish literature is extremely rich in terms of literary community and movements between the last period of Ottoman State and the first years of the Turkish Republic. With "İkinci Yeni Movement", a second literary movement existed between the years 1950-1960 which is called Democrat Party Era by the researchers was "Forum Movement". "Forum Movement" which defended a synthesis of Turkish culture with Western culture was especially renowned for novels and different sorts of stories. Forum community that aimed to produce under the effects of the poets, storytellers and novelists of Modern Western Literature like T.S. Eliot, James Joyce, Franz Kafka, Virginia Woolf and Marcel Proust established a pro-modernist literary movement. like the poets and writers they followed. The defender of the movement was Metin And. Bilge Karasu, Feyyaz Kayacan, Mehmet Başaran and Oktay Rifat also wrote in conformity with the ideas of the movement. Poets and writers that form the "Forum Movement" especially worked and wrote in the journals "Forum", "Yenilik" and "Pazar Postası".

Keywords: Forum Movement, Literary Movement, Poetry, Story, Novel.

* Yard.Doç.Dr., Batman Üniversitesi.

Türkiye’de ortaya çıkan edebî hareketler, Yeni Türk Edebiyatı alanında yoğunluk kazanmıştır. Yenileşen edebiyatımızda, ilk olarak Tanzimat döneminde bu kapı aralanır. Tanzimat edebiyatı, Türk kültür ve edebiyat tarihindeki bütün değişimlerin öncüsü olarak görülebilir. Hareketin hayatiyeti, Cumhuriyet’in kuruluşuna uzanan çizgide daha iyi anlaşılacaktır.

Tanzimat sonrasında Servet-i Fünûn bir edebî muhit kurar. Bu edebî muhitin seleflerinden çok farklı dünya ve sanat görüşleri bulunmaktadır. Esasında bu hareketin çekirdeği, İkinci Dönem Tanzimatçıları içinde gizlidir.

Osmanlı Devleti’nin yıkılışına doğru birkaç hareketle daha karşı karşıya kalıyoruz. Bildiri geleneği de burada başlar. Ömer Seyfettin’in Genç Kalemler dergisindeki “Yeni Lisan” makalesi, Millî Edebiyat başlığı altında toplanan hareketin manifestosu niteliğindedir. Millî Edebiyat hareketiyle aynı dönemde ortaya çıkan Fecr-i Âtî hareketi ise farklı bir zevk ve edebiyat görüşünü Fecr-i Âtî Beyanname’si adı altında deklare eder. Cumhuriyet’in kuruluşuna kadar genellikle bu iki zevk ve edebiyat çevresinin görüşleri ışığında eser verilmiştir. Aslında bir ardıllık düşünüldüğünde Millî Edebiyat, Tanzimat Dönemi Edebiyatının; Fecr-i Âtî Edebiyatı ise Servet-i Fünûn Edebiyatının devamı olarak görülebilir.

Cumhuriyet döneminin ilk 30-40 yılında edebiyat çevreleri bakımından çok önemli hareketlilikler bulunmaktadır. Beş Hececiler ve Yedi Meşaleciler ana hatlarıyla Millî Edebiyat çizgisinde devam edilmiş ve halka bağlılık temel prensibiyle halkın meseleleri ele alınmıştır. 1940’lı yıllara gelindiğinde ise Garip hareketi, Türk edebiyatında yepyeni bir kapı aralar. Bu hareket, yapmacıksız bir edebiyatı ve sıradan yaşamı temel alır. Ölçü ve kafiyeyi bertaraf eder. Garip hareketinin ortaya koyduğu sıradanlığı aşan yeni bir hareket, tam da soğuk savaşın başladığı dönemlerde ortaya çıkar. Bu hareketin adı İkinci Yeni’dir. Modern insanı temel alan İkinci Yeni, bütün iddia ve maharetini şiirde ortaya koyar. Hem Garip’in yani I. Yeni’nin devamı hem de karşıtıdır. İkinci Dünya Savaşı’nın yarattığı yıkım, Batı’daki Sürrealist eğilimler ve Türkiye’deki geniş ölçekteki liberalleşme politikası yepyeni bir hareket doğurmuştur. Garip hareketi beyanname geleneğine bağlı kalırken; İkinci Yeni hareketi bu gelenekten tamamen bağımsız çok sesli bir orkestra gibidir.

Demokrat Parti dönemi, edebî hareketler bakımından tıpkı II. Meşrutiyet dönemi gibi zengindir. Garip’in şiirde oluşturduğu yeni tarz, bu yıllarda devam etse bile belirttiğimiz gibi, Demokrat Parti iktidarının ortalarına doğru, yani 1955-1956’larda İkinci Yeni hareketi belirmeye başlamıştır. Bu yıllarda İkinci Yeni hareketiyle birlikte çağdaş olan iki eğilim daha bulunmaktadır: Mavi ve Hisar grupları. Bu iki eğilim de gölgede kalmıştır. İkinci Yeni hareketi o kadar gürültülerle gelir ki var olmaya ya da ortaya çıkmaya çalışan öteki hareketlerin sesi neredeyse hiç duyulmaz.

Türk Edebiyatındaki hareketler, gelenekleri gereği genellikle şiir sanatları yönünden ön plana çıkmışlardır. Roman ve hikâye konusu hep geri planda kalmıştır. Servet-i Fünûn Edebiyatı, Fecr-i Âtî edebiyatı, Garip hareketi, İkinci Yeni hareketi;

bunların hepsi şiirde kurdukları değişim yönleriyle tanınırlar. Türk edebiyatındaki hareketlerin öykü ve romana getirdiği yenilikler daha sınırlı boyutlarda kalmış; bu türlerdeki değişim tek bir hareketin özelliklerinden ziyade bütün hareketlerin toplamında görülebilecek bir olgudur.

Çalışmamızda İkinci Yeni hareketinin kopardığı işte bu gürültüler arasında sesi neredeyse hiç duyulmamış olan bir hareketi ele alacağız. Bu, 1954'ten itibaren yayımlanmaya başlayan *Forum* dergisi etrafında ve özellikle öykü ile romanda ortaya konulmaya çalışılan bir harekettir. Bu hareketin edebî hüviyeti, geniş araştırmalara muhtaçtır. Fakat çalışmamız bu konuya bir giriş mahiyetinde hazırlandığından, hareketle ilgili ilk tartışmaları ele alıp değerlendireceğiz. Hareketin eser bağlamındaki çalışmaları, farklı araştırma konusudur.

Türk edebiyatında hareketlerin ortaya çıkmasında, gazete ve dergiler önemli görev görmüşlerdir. Öyle ki gazete ve dergiler, yeni hareketlerde daima platform olmuştur. (Korkmaz 2010: s.4) Tanzimat edebiyatında *Tercümân-ı Ahvâl ve Tasvîri Efşkâr*; Servet-i Fünûn edebiyatında aynı isimli dergi, Milli Edebiyat hareketinde aynı isimli dergi, Garip hareketinde *Yaprak*; İkinci Yeni hareketinde *Pazar Postası* gazetesi birer “mısrayım, rahim, exodus”tur (Ayhan 2002: s.16) Bunlar yeni edebî hareketlerin sanatçılar, aydınlar ve halkla buluşması için gerekli kamuoyunu oluşturmuşlardır.

Forum dergisi, Demokrat Parti döneminin önemli bir muhalefet dergisidir. İlk olarak 1 Nisan 1954 yılında yayımlanır; 15 Ekim 1969 tarihinde yayımına ara verir (Çakmak 2007: s.39) Dergiyi Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğretim üyesi olan Doç. Dr. Aydın Yalçın kurar. *Forum* dergisi de tıpkı *Pazar Postası* gibi siyasal amaçlarla yayın hayatına atılmıştır. Derginin bir de Kültür ve Sanat sayfaları bulunmaktadır. Burada dönemin kültür, sanat ve edebiyat konuları ele alınmıştır. Dergide Başta Aydın Yalçın olmak üzere Bülent Ecevit, Turhan Feyzioğlu, Osman Okyar, Turan Güneş, Yaşar Karayalçın, Metin And, Muammer Aksoy, Mümtaz Soysal, Şerif Mardin, Bedii Sevin, Samim Kocagöz, Turgut Uyar, Bilge Karasu, Mahmut Makal, Nermin Menemencioğlu, Attilâ İlhan, Fethi Naci, Hüseyin Cöntürk, Güner Sümer, Tektaş Ağaoğlu, Ahmet Oktay, Demir Özlü ve Erdal Öz gibi Demokrat Parti dönemi sanat ve siyaset dünyasının önemli isimleri yazar.

Türk edebiyatında “*Forum* Çevresi”nden ilk olarak Londra’da yayımlanan *Times* gazetesine makale yazan Derek Patmore¹ tarafından söz edilmiştir. *Forum* dergisinin 1 Mayıs 1957 tarihli 75. sayısında C. Y. ismiyle tercüme edilen “Modern Türkiye’de Yeni Temayüller” başlıklı yazı pek çok tartışmaya neden olur. Patmore (1957), yazısında Modern Türk Edebiyatı hakkında bir tasvir yapar, mevcut durumu anlatır, Türkiye’deki sanat ve edebiyat alanında değişimin göz kamaştırıcı olduğunu ifade eder:

¹ Derek Coventry Patmore, 1908’de Londra’da doğdu. Şair Coventry Patmore’un oğludur. Uppingham Scholl’da eğitim gördü. Balkanlar ve Orta Doğu’da savaş muhabiri olarak görev yaptı. *News Chronicle* ve *Daily Mail* gazetelerinde yazarlık yaptı. 1972’de Londra’da öldü (http://en.wikipedia.org/wiki/Derek_Patmore).

“Türkiye bugün dikkate değer yeni bir romancı (Yaşar Kemal), en üstün sanatkarlarla boy ölçüşecek çapta modern bir kompozitör (Adnan Saygun), tazelik ve orijinaliteleriyle dikkati çekmeğe layık kalabalık bir şairler grubu, Eren ve Bedri Eyüboğlu gibi tam ve milli ölçülerle çalışan ressamlar yetiştirmiş olmakla övünebilir (s.16).

Patmore (1957), Türkiye’de gelişen sanatın niteliklerini ve Türk aydınının Batı karşısındaki tutumunu değerlendirir. Senteze ulaşmanın zor; sentez arayışının ise modernleşmede en önemli faktör olduğunu dile getirir.

“Batılı fikir ve ölçüler içinde son derece koyu bir eğitim görmüş günümüzün Türk yazar ve sanatkarlarının karşısına dikilen mesele hâlâ Batıya has teknik ve ideallerle kendi öz kültürlerini, uzlaştırma yollarını bulmaktır. Zira Türk aydın gençliği, her ne kadar Atatürk devrimleriyle yeniliğe kavuşturulmuşsa da, büyük bir geçmişin varisidir. Her Türk Osmanlı İmparatorluğunun kendisine bıraktığı kültür mirasını son derece değerli bulur, bundan iftihar duyar. Ama aynı zamanda Türkiye’de genç aydınlar her alanda Batıya ulaşmaya bakmakta, Avrupa’nın en son edebiyat ve sanat hareketlerine kolayca kapılmaktadırlar. Böyle iken, bu derece orijinal ve sahici eserlerin ortaya çıkması bir mucizedir. Çünkü en seçkin şair, yazar, ressam ve müzisyenler yapıcı Batı tesirleri ile kendi yerli kültürleri arasında bir senteze ulaşma gücünü göstermiştir.” (s.16)

Derek Patmore, *Forum* dergisinin Ankara merkezli olmasını yenileşme açısından önemli bulur. Patmore (1957), dergiyi çıkaranların yeni bir fikir çevresini meydana getirdiklerini belirtir:

“Forum’u çıkaran genç aydınlar gurubu Türkiye’de en canlı ve gürbüz fikir takımı addedilmektedir. Şimdiden memleket meseleleri üzerindeki tesirleri satış sayısının üstünde bir güç taşımaktadır. Derginin başyazarı Aydın Yalçın son zamanlara gelinceye kadar Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinde doçentti. Karısı Nilüfer Yalçın derginin tiyatro eleştirmecisidir. Forum’a temel teşkil eden fikirler üzerinde Bay Yalçın bana şunları anlattı: “Biz dergimizi çıkarmağa karar veririrken İngiliz dergilerinden Spectator ile New Statesman and Nation’ı örnek aldık. Bu kadar da değil; Forum’u, İngiltere’de sırasında aldığımız tesirlerin bir sonucu da sayabilirsiniz.” (s.17)

Yazıda Metin And ile yapılan söyleşiye de yer verilir. Bu söyleşinin en önemli yanı, Metin And’ın *Forum* çevresinde yeni bir edebi hareket oluşturmaya çalıştıklarını ifade etmesidir. Metin And, Türk edebiyatını iki gruba ayırır. Bunlardan birincisini şöyle anlatır:

“Birinci gurupta toplanan yazarlar Anadolu köylüsünün yaşama şartlarını işlemeği denemektedir. Yaşar Kemal’in İnce Memed’i buna örnektir. Romanda Toros dağlarının ücra bir köyü ele alınıp iyi kalpli genç bir köylünün çevresinin zalim müdahaleleri ile nasıl eşkıya haline geldiği anlatılmaktadır. İnce Memed son yıllarda yayımlanmış romanların şüphesiz en iyisidir. Yazarının eserlerinden bazıları Cahiers de Sud’de çevrilmiştir. Ne yazık ki, bu gurupta toplanan yazarlar aralarına köy şartları içinden çıkmamış başka yazarları almaktadırlar. Bu yüzden sınırlı kalmaktadırlar şüphesiz. Onlar ayrıca yeni şairlerin de aynı şartlardan çıkacağına inanıyorlar. Bu gurupta tanınmış başka bir romancı da Orhan Kemal’dir. Şimdi kırkını aşmış bulunan Orhan Kemal’de sert bir ryalizm hakimdir. Amerikan yazarı Erskine Caldwell’i çok beğenir. Gurubun en iyi yeni şairi Mehmet Başaran’dır Bu

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KALAN BİR TARTIŞMA VE *FORUM* DERGİSİ ÇEVRESİNDE
GELİŞEN EDEBİ BİR HAREKET

grupta toplanan yazarların hepsi İstanbul'da yayınlanan *Yeditepe*'ye yazarlar.”
(s.17)

Dikkat edilirse, Metin And'ın birinci grubu anlatırken Ankara ve İstanbul'u birbirinden ayırdığı görülecektir. *Yeditepe* dergisinin İstanbul'da yayım yapması ile kurulan edebiyat tarzı arasında paralellik görülmektedir. *Forum* dergisinin Ankara'da yayım yapması bu açıdan şüphesiz önemli bir nokta olarak yansıtılmaktadır. Metin And, Derek Patmore'a yaptığı açıklamada *Forum* çevresinde kurulmaya çalışılan edebi hareketin özelliklerini özetler:

“Forum'a yazarlar ikinci gurubun çekirdeğini teşkil etmektedir. Bizim amacımız daha liberal ve salt edebîdir. Modern Türk edebiyatının belli bir bölgeye inhisar etmesi gerektiğine inanmıyoruz. Tam tersine, gurubumuza mensup bazı genç yazarlar açıkça tecrübîdirler. Meselâ bunlardan Bilge Karasu ile Feyyaz Kayacan James Joyce ve Virginia Woolf'a olan borçlarını itiraf etmekten çekinmezler. Biz bir yandan da edebiyatımızın milletlerarası bir temele dayanmasını istiyoruz. Çağdaş Türk edebiyatında bir sürü tabu vardır. Bu yasaklar yazarlarımızı memleketimiz hayatına ait bazı konuları işlemekten men ediyor. Bugün bile yayım evlerimiz, Marcel Proust ve sizin Angus Wilson gibi yazarların eserlerini Türk okurları için fazla açık sözlü buluyorlar.” (s.17)

Orhan Duru, Derek Patmore'un *Times*'a yazdığı ve *Forum* dergisinde çevirisi yayımlanan “Modern Türkiye'de Yeni Temayüller” adlı yazı üzerine *Pazar Postası*'nın 12 Mayıs 1957 tarihli sayısında “Bir Karşı Koyma” başlığını taşıyan bir cevap yazar. Orhan Duru (1957), Metin And'ın Feyyaz Kayacan ve Bilge Karasu'yla birlikte yeni bir edebî hareket kurmaya çalıştığını Derek Patmore'un yazısından yola çıkarak teyit eder.

“Önce Metin And'ın geçen yıl ve daha önceleri yazdığı yazılardan edebiyatımızda yeni bir topluluğun ortaya çıktığını, bu toplulukta bulunan birtakım yazarların bir çeşit öğreticilikle meşgul olduğunu biliyorduk. Daha o zaman Metin And'ın ileri sürdüğü fikirlerde bizim anlayışımıza uymayanları göstermiştik. Ve gene Metin And o zamanlar kendi sanat anlayışını tutarlı bir çerçeve içinde ortaya koyamamıştı. Zamanla gerçekten bur topluluğun ortaya çıktığını, Metin And'ın yöneticiliği ve etkisi altında yapıtlarını verdiğini gördük. Belki Metin And'a fazla bir şeref yüklemiş oluyorum ama bu böyle. Bu topluluğun varlığı vardır ve seslerini duyurmağa çalışıyorlar. Başka yazarlarla birlikte bu topluluğun sözcülüğünü yapan dergi *Forum*'dur. Hikâyecileri Bilge Karasu ve Feyyaz Kayacan temsil etmektedir. Şimdilik şairleri yoksa da kendi anlayışlarına uygun gelen şairleri desteklemektedirler. Oktay Rifat'ta olduğu gibi. Hikâyeciler daha çok *Yenilik* dergisinde yapıtlarını yayınladılar.” (s.6-9)

Orhan Duru (1957), Metin And'ın Derek Patmore'dan yaptığı çeviriden yola çıkarak söz konusu grubun formalist olduğunu söyler:

“Bizim için en iyi ipucu <<Bizim amacımız daha liberal ve salt edebîdir.>> sözüdür. Bu sözü aşağıdaki tecrübi sözüyle birleştirirsek ortaya biçimcilik (formalisme) çıkar. Salt edebî olmaktan kasıt herhalde sanatın özünden çok biçimiyle, yaratılış sorunlarıyla ilgilenmek anlamına geliyor. Zaten adı geçen hikâyecilerin yapıtlarında görülen deyiş kaygısı (üslup endişesi) da bunun böyle olduğunu ortaya çıkarmağa yetiyor. Bu kaygı Feyyaz Kayacan'da sentaksı kırıp acaip cümleler kurmaya kadar gidiyor. Bu deyiş ve biçim kaygısıyla okuyucuların

önüne değişik ve yeni biçimler çıkarmak için kendilerini zorluyorlar. Belki de tecrübi olmaları böyle çeşitli biçimler denemelerine yol açıyor. Peşin yargılarla durulmamış bir okuyucu belki bu yapıtları okuyunca, yeniliklerin, değişikliklerin büyüüne kapılabilir. Ama bu tıpkı ilk defa bir dişli yahutta çark gören ilkel bir insanın hayretine benzer. Sonra bu ilkel adam bu çarkın veya dişlinin yeryüzünde bulunuş sebebini, faydasını anlayabilir. İşte Feyyaz Kayacan ve Bilge Karasu'nun hikâyeleri bir dişlidir, bir çarktır. Ama yeryüzünde bulunuş sebebini, faydasını bir türlü anlayamadığım bir çark. Bu yazarların ne yapmak istediklerini bir türlü anlamıyorum. Ve acaba ne zaman delirecekler diye merakla bekliyoruz.” (s.6)

Metin And ve çevresinin edebiyatta uluslararası bir temele dayanmak istediklerini; ancak yalnızca Joyce ve Woolf'un etkilerinden söz ettiklerini dile getiren yazar, Metin And'ın oluşturmak istediği edebî hareketin genel edebiyat anlayışına bir reaksiyon olmaktan öteye geçemeyeceğini savunmaktadır.

Orhan Duru'nun yukarıda bahsettiğimiz yazısında alaycı bir tavır hakimdir. İkinci Yeni hareketi ve şiirinin hararetle tartışıldığı bir dönemde başka bir edebi hareketten söz etmeyi ya da yeni bir hareket oluşturmayı neredeyse suç olarak gören Orhan Duru (1957)'nin yaklaşımı objektif değildir. Söz gelimi “Sağ olsun Bay Metin And edebiyatımıza hizmet etmeye devam ediyor.” (s.6) ya da hareketin üyeleri için söylediği “Ve acaba ne zaman delirecekler diye merakla bekliyoruz.” (s.6) ifadeleri hep bu alaycı tavrın yansımasıdır.

Orhan Duru'nun bu yazısından sonra tartışmaya Tevfik Çavdar da katılır. Çavdar'ın *Pazar Postası*'nın 19 Mayıs 1957 tarihli 20. sayısında “İngiliz Muhiplerinden Metin And Beyefendiye” başlıklı yazısı yayımlanır. Tevfik Çavdar (1957), Metin And'ın Patmore'a verdiği bilgilerin yalnızca kendini bağladığını, Türk edebiyatını yansıtmayacağını ve And'ın Türk edebiyatını istediği gibi dışa tanıtma hakkını kendinde görmemesi gerektiğini ifade etmektedir. And'ın Patmore'dan yaptığı çeviride, Türkiye'de iki aydın tipinin olduğunu; birincisinin Batı'yı körü körüne taklit ettiğini, ikincisinin ise Türk kültürüyle sentezleyerek aldığını ifade ettiğini belirtmektedir. Çavdar, söz konusu tasnifte, Metin And'ın taklitçi gruba girdiğini, *Forum* dergisinin *Spectator* ve *New Statesman And Nation*'ı örnek aldığı dile getirmektedir. Metin And'ın uluslararası bir edebiyatı istemesinde taklitçilik düşüncesinin etkili olduğunu savunur: “Kusura bakmayın ama Bay And sizin ve çekirdeğini teşkil ettiğiniz gurubun isteği milletlerarası temel İngiliz ölü aristokrasininin son basamaklarıdır. Ve onun için size rahatça İngiliz Muhibi diyebiliyoruz.” (s.11)

Metin And ise tartışmaya yaklaşık iki ay gecikmeyle katılır. *Pazar Postası*'nın 7 Temmuz 1957 tarihli 27. Sayısında “Geç olsa da” başlığıyla bir yazı yayımlar. “İngiliz Muhiplerinden Metin And Beyefendiye” adlı yazının isimsiz çıktığını; ancak yazının Tevfik Çavdar'a ait olduğunu söyleyen yazar, söz konusu yazıların, kendisinin *Forum* dergisinde yayımlanan “Modern Türkiye'de Temayüller” başlıklı yazısı nedeniyle kaleme alındığını belirtmektedir.

“İngiliz muhibi” (s.6) sözünün açıklamasına yer veren yazar, Patmore'dan çevirdiği yazısında, kendisinin Woolf ya da Joyce isimlerini tercih etmediğini, aynı konuda daha önce yazdığı yazılarda, Faulkner, Proust ve Kafka'dan söz ettiğini dile

getirmektedir. Tevfik Çavdar'ı münazaracı bir üsluba sahip olduğunu savunan yazar, okuyucunun milliyetçi duygularını kışkırtmak istediğini aktarmaktadır. Yerli bir senteze karşı olmadığını önceki yazılarından alıntılarla ifade eden Metin And, edebiyatta yeni deneyler yapmaktan korkmamak gerektiğini vurgulamaktadır. Yazıda, “İngiliz Muhiplerinden Metin And Beyefendiye” adlı yazıda ileri sürülen ve And'ın çevresiyle birlikte grup oluşturduğu yönündeki haber yalanlanmamaktadır. And (1957), oluşturdukları grubun yalnızca mutlu azınlığı kapsamadığını ifade ederek görüşlerini şöyle aktarmaktadır:

“Ben gerçekten eski yazılarımda <<İngiliz muhibbi>> yazarının dediği gibi birinci tip ile ikincisi arasında bir seçim yapmış mıyım? Gene bu yazılardan aynen aldığım şu satırları beraber okuyalım: <<... çağdaş gidişe ayak uydurulacak diye ille de bu yeni teknikleri taklit etsinler. Hele birinci tip ikinciler gibi yazsın, hayır demek istediğimiz bu değil. Bizim bütün söylemek istediğimiz romancılarımızı, hikâyecilerimizi dar ufukluluktan kurtaracak, onlara yazarlık mesleğinin hünelerini, sırlarını püf noktalarını gösterecek olan bu tekniklerin onlarca incelenmesi, tanınmasıdır.>>” (s.7)

Tevfik Çavdar da tıpkı Orhan Duru gibi “Forum Çevresi”ne karşı alaycı bir tutum sergiler. Metin And'ın *Times* gazetesine Türk edebiyatı adına demeç verme hakkının olmadığını söyler. Çavdar'ın bu sözlerinde amir-memur ilişkisini yansıtan bir tutum hakim gibidir. Metin And'ın *Forum* dergisi çevresinde bir edebî hareket kurmaya çalıştıklarını söylemesi, tıpkı Muzaffer Erdost'un İkinci Yeni hareketinin gelmekte olduğunu ifade etmesi gibi düşünülmelidir. (Korkmaz 2010: s.42) Tıpkı Orhan Duru ve Tevfik Çavdar gibi hareket adlandırmasına karşı çıkan bir Ahmet Oktay bir Attilâ İlhan daima bulunmuştur. Çünkü Erdost'un “İkinci Yeni” ifadesi bütün araştırmacılar tarafından önünde sonunda benimsenmek zorunda kalmıştır. Erdost, İkinci Yeni hareketinin gelmekte olduğunu muştulamasına rağmen ne şair ne de romancı ve hikâyecidir. Döneminde de bu yönde çok eleştiriler almıştır. Metin And'ın tiyatro ve edebiyat araştırmacısı olması bakımından kurulduğunu müjdelediği edebî harekete daha objektif yaklaşılması gerektiği kanaatini taşımaktayım.

Bu ifadelerden anlaşılıyor ki “Forum Çevresi”nin savunucusu olan Metin And, kurdukları hareketi reddetmiyor; aksine edebiyata yeni bir çehre kazandırmayı ve daha nitelikli eserler ortaya koymayı amaçladıklarını bildiriyor. Öbür yandan hareketin içinde yer aldığı belirtilen yazar ve şairlerin reddedici tavırlarına rastlanmamış olması, Demokrat Parti iktidarı yıllarında “İkinci Yeni” hareketi ile aynı dönemlerde var olan başka bir hareketin “Forum Çevresi” olduğunu ispat ediyor. Hareketin adını İkinci Yeni kadar duyuramamasının en önemli sebepleri, İkinci Yeni tartışmaları sırasında ortaya çıkması ve öykü ile romanın edebiyatımızda şiirin gölgesinde kalmış olmasıdır.

SONUÇ

Türk edebiyatı, edebî hareketler bakımından son derece zengindir. Yenileşen Türk edebiyatında Tanzimattan bu yana çok kısa süreli aralıklarla hareketler doğmuş ve gelişmiştir. Bu açıdan Cumhuriyet dönemine yakın zamanlar ve

Cumhuriyet döneminin ilk 30-40 yılı son derece bereketlidir. Edebî hareketler farklı dergi ve gazeteler etrafında ayrı zevk ve sanat anlayışına göre eserler vermişlerdir. İşte “Forum Çevresi” de Garip ve İkinci Yeni hareketlerinin egemen olduğu bir ortamda yeni bir hareket olarak ortaya çıkmış ve eserlerini bu hareketlerin anlayışları dışında kaleme almıştır. Osmanlı kültürü ile yeni kurulan Cumhuriyet’in kazanımlarını sentez yoluyla birleştirmeyi amaçlamıştır. Edebî ürünlerinde modern İngiliz edebiyatını örnek alan “Forum Çevresi”, James Joyce, Virginia Woolf, Franz Kafka, Marcel Proust, Angus Wilson ve T. S. Eliot gibi yazar ve şairleri örnek almıştır. Hareketin başta gelen şairleri Oktay Rifat ve Mehmet Başaran’dır. Genellikle *Yenilik* dergisi çevresinde yayım yapar. “Forum Çevresi”nin hikâye ve romancıları ise Bilge Karasu ve Feyyaz Kayacan’dır. Bunlar da modern İngiliz yazarlarını örnek almışlardır. Hareketin ses getiren bir yankı bulamamasının en önemli sebebi, dönemin en önemli konusu olan ikinci Yeni hareketinin gölgesinde kalmış olmasıdır. Tüm bunlardan sonra rahatlıkla ifade edebiliriz ki, *Forum* dergisi çevresinde gelişen edebî hareket, eser bağlamında araştırılmaya ihtiyaç duymaktadır.

Kaynaklar

- AND, Metin (1957), “Geç olsa da”, *Pazar Postası*, S: 27, 7 Temmuz: 6-11.
- ÇAKMAK, Diren (2007), *Forum Dergisi: 1654-1960*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- ÇAVDAR, Tefik (1957), “İngiliz Muhiplerinde Metin And Beyefendiye”, *Pazar Postası*, S: 20, 19 Mayıs: 6-11
- ÇAVDAR, Tefik (2004), *Türkiye’nin Demokrasi Tarihi (1950’den Günümüze)*, İmge Kitebevi, İstanbul
- DOĞAN, Erdal (1997), *Edebiyatımızda Dergiler*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul
- DURU, Orhan (1957), “Bir Karşı Koyma”, *Pazar Postası*, S:19, 12 Mayıs 1957: 6-11.
- İsimsiz, “PATMORE, Derek Coventry”, http://en.wikipedia.org/wiki/Derek_Patmore
- ECE AYHAN (2002), *Bir Şiirin Bakır Çağı*, İstanbul: YKY.
- ENGİNÜN, İnci (2002), *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KORKMAZ, Ferhat (2007), *Pazar Postası’nun Türk Edebiyatındaki Yeri ve Önemi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- KORKMAZ, Ferhat (2010), *İkinci Yeni Limanı Pazar Postası*, Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- KURDAKUL, Şükran (1985), *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- ÖZKIRIMLI, Atilla (1982), *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt: I-II-III-IV, İstanbul: Cem Yayınları.
- PATMORE, Derek (1957), “Modern Türkiye’de Yeni Temayüller” (Çeviren: C. Y.), *Forum*, S.75, 1 Mayıs 1957: 16-18
- SOMEL, Ali (2006), *1930’lardan 1960’lara Geçmişte Devletçilik ve Planlamanın Dönüşümü: Forum Dergisi’ndeki Tartışmalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara